

**ФВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
ЖИТОМИРСЬКИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ**

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ТУРИЗМУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Житомирського економіко-
гуманітарного інституту

Катерина ШАФРАНОВА

«02» вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.19 УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма 15113 Менеджмент

(назва освітньої програми)

освітнього рівня бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузь знань 07 УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) 073 МЕНЕДЖМЕНТ

(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) _____

(назва спеціалізації)

Вид дисципліни: обов'язкова

Обсяг, кредитів: 4 (120)

Форма підсумкового контролю: іспит

Житомир – 2024 рік

Робоча програма з дисципліни «Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства» для здобувачів освіти за галуззю знань 07 Управління та адміністрування спеціальністю 073 Менеджмент освітньої програми «Менеджмент»

«27» серпня 2024 року. 46 с.

Розробник:

доцент кафедри менеджменту та туризму, к.е.н., доц. Шафранова К.В.

Викладач:

доцент кафедри менеджменту та туризму, к.е.н., доц. Шафранова К.В.

Протокол від «27» серпня 2024 року № 1

В.о. завідувача кафедри менеджменту та туризму

(підпис)

(Юлія ДИВИНСЬКА)

(прізвище та ініціали)

«27» серпня 2024 року

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Менеджмент»

«27» серпня 2024 р.

Гарант освітньо-професійної програми

(Катерина ШАФРАНОВА)

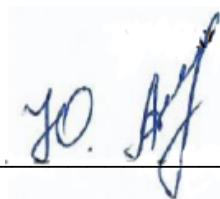
ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2024/2025	2025/2026	2026/2027	2027/2028
Дата засідання кафедри / циклової комісії	27.08.2024			
№ протоколу	1			
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу за адресою: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=10568>.

Робочу програму перевірено

В.о. завідувача кафедри

(Юлія ДИВИНСЬКА)

Зміст

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	7
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9-18
4.1. Анотація дисципліни.....	9
4.2. Структура навчальної дисципліни.....	11
4.2.1. Тематичний план.....	11
4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни.....	13
4.3. Форми організації занять.....	14
4.3.1. Теми практичних занять.....	14
4.3.2. Індивідуальні завдання	14
4.3.3. Індивідуальна навчально-дослідна робота	15
4.3.4. Теми самостійної роботи здобувачів освіти	17
5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	19-22
5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності	19
5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.....	19
5.3. Інклюзивні методи навчання.....	19
6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	23-30
6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	23
6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру.....	24
6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS.....	26
6.4. Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS.....	26
6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS.....	27
6.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти	27
6.7. Орієнтовний перелік питань до екзамену	28
7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	31-45
7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю.....	31
7.2. Глосарій (термінологічний словник).....	32
7.3. Рекомендована література.....	42
7.4. Інформаційні ресурси.....	44
8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	46

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній / освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Загальний обсяг кредитів – 4	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u>	Вид дисципліни <u>обов'язкова</u>	
	Спеціальність <u>073 Менеджмент</u>	Цикл підготовки <u>професійний</u>	
Модулів – 1	Спеціалізація <u>відсутня</u> (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Індивідуальна навчально-дослідна робота <u> </u> проєкт <u> </u>	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Семестр	
Загальний обсяг годин – 120		6-й	6-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 3,5 самостійної роботи здобувача освіти – 4,5 Відсоток аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 43,0% для заочної форми здобуття освіти – 25%	Освітній ступінь: <u>Бакалавр</u>	30 год	10 год
		Практичні, семінарські	
		22 год	4 год
		Самостійна робота	
		50 год	88 год
		ІНДЗ: 18 год	
		Вид семестрового контролю: іспит	

ПРИМІТКА.

Програма дисципліни виконується в повному обсязі не залежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми здобуття освіти становить:

1-2 курси навчання ОС «бакалавр» і «молодший бакалавр», ОПС «фаховий молодший бакалавр» та ОКР «молодший спеціаліст» – 20% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти;

3-4 курси ОС «бакалавр», 1-2 курси ОС «магістр» – 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми здобуття освіти мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи, заплановані програмою дисципліни, і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). під час сесії для заочної форми здобуття освіти проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми для здобуття ними всіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти заочної форми доєднатись за розкладом до аудиторних занять здобувачів освіти денної форми.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: ознайомлення з основними причинами та передумовами розвитку зовнішньоекономічної діяльності, системою регулювання цього виду діяльності, характеристикою інструментарію регулювання відносин у сфері зовнішньої торгівлі, зокрема аналізом сутності та структура зовнішньоекономічного контракту.

Завдання: дати визначення суті та особливості зовнішньоекономічної політики країни; розглянути основні положення теорій управління зовнішньоекономічною діяльністю; дати визначення системі регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні; дати загальне уявлення про митно-тарифну систему регулювання експортно-імпортних операцій.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати: суть та особливості зовнішньоекономічної політики країни; основні види зовнішньоекономічної діяльності; основні положення теорій управління зовнішньоекономічною діяльністю; принципи зовнішньоекономічної діяльності України; нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності

вміти: використовувати теоретичні знання у вирішенні практичних проблем; обґрунтовувати вибір того чи іншого методу регулювання зовнішньоекономічної діяльності; приймати ефективні та раціональні рішення, пов'язані зі здійсненням зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Перелік компетентностей та програмних результатів

Загальні компетентності
ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій ЗК 9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 13. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності. ЗК 14. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Спеціальні компетентності
СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації. СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх із факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації. СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними. СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту. СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту. СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом. СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань. СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації. СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації у процесі управління. СК 12. Здатність аналізувати і структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення. СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності. СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.
Програмні результати
ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень. ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації. ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень. ПРН 7. Виявляти навички організаційного проєктування. ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації. ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації. ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації. ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації. ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним. ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Зовнішньоекономічна діяльність у сучасних економічних та політичних умовах є головним стабілізуючим чинником розвитку вітчизняної економіки. Особливого значення вона набуває в період активізації інтеграційних процесів України у міжнародне співтовариство, яке характеризується динамічністю чинників зовнішнього середовища та високим рівнем невизначеності для українських підприємств. Усе це вимагає від керівництва вміння приймати ефективні, обґрунтовані управлінські рішення на макрорівні, адаптувати діяльність підприємства до потреб зовнішнього ринку для досягнення максимізації прибутку.

Змістовий модуль 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у народному господарстві країни

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки

Зовнішньоекономічні зв'язки. Зовнішньоекономічна політика. Зовнішньоторговельна політика. Валютна політика. Порівняльні переваги. Міжнародна вартість. Абсолютні переваги. Витрати заміщення. Розміщення факторів виробництва. Вільна торгівля. Автаркія. Протекціонізм. Платіжний баланс.

Тема 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Принципи зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоекономічної діяльності. Колізійні норми. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Недержавні органи регулювання. Торгово-промислова палата України.

Змістовий модуль 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Тема 3. Нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Відкриті ліцензії. Вимоги національного вмісту. Генеральні ліцензії. Глобальна та групові квоти. Добровільне обмеження експорту. Пара тарифні заходи. Індекс частоти. Індекс покриття торгівлі. Індекс впливу на ціни. Індивідуальні квоти. Разові ліцензії. Система явної переваги. Політика державних закупівель. Контингенти. Сертифікація. Технічні бар'єри.

Тема 4. Митно-тарифна система регулювання експортно-імпортних операцій

Акредитація. Декларування. Вантажна митна декларація. Державна митна служба України. Товари. Майно. Мито. Митниця. Митний режим. Митні процедури. Митне оформлення. Зона митного контролю. Транзит. Контрабанда. Митна вартість. Фактурна вартість. Країна походження товару. Митні ліцензійні склади. Товарна партія. Ордерні поставки. Переміщення через митний кордон.

Змістовий модуль 3. Підприємницька діяльність у зовнішньоекономічній сфері

Тема 5. Орендні операції як вид зовнішньоекономічної діяльності

Лізинг. Оперативний лізинг. Ліссор. Рентор. Орендатор. Холдер. Орендодавець. Рейтинг. Хайринг. Рейтингова фірма. Лізингова компанія. Експортний лізинг. Імпортний лізинг. Розподільний лізинг.

Тема 6. Організація та планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Структура управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Функції відділу зовнішньої торгівлі. Послідовність дій по виходу на зовнішній ринок.

Тема 7. Ціноутворення у зовнішньоторговельній діяльності

Функції міжнародних цін. Цінова стратегія фірми. Розрахунки цін зовнішньоторговельних контрактів. Способи платежів у міжнародній торгівлі. Кредитні засоби платежів. Форми розрахунків у міжнародній торгівлі.

Тема 8. Зустрічна торгівля як форма виходу підприємств на зовнішній ринок

Авансові закупівлі. Бартер. Договірна спеціалізація. Комерційна компенсація. Зустрічні закупівлі. Угоди типу «світч». Угоди типу «оффсет». Рамочні угоди. Операції з давальницькою сировиною. Підрядне кооперування. Спільне виробництво.

Тема 9. Документи, що використовуються у міжнародній торгівлі

Транспортні документи. Комерційні документи. Фінансові та інші документи.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передують цій дисципліні:

«Основи маркетингу та маркетингового менеджменту», «Менеджмент та адміністрування», «Управління ризиками».

Міжпредметні зв'язки: дисципліна «Управління зовнішньоекономічною діяльністю» базується на знаннях основ економічної теорії, менеджменту, маркетингу, статистики.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у народному господарстві країни															
Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки	16	4		4		2	6	14	2				2	10	АР: + СР: + ІНД3+
Тема 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	16	4		4		2	6	12					2	10	АР: + СР: + ІНД3+
Разом за змістовним модулем 1	32	8		8		4	12	26	2				4	20	
Змістовий модуль 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності															
Тема 3. Нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності	13	3		2		2	6	14	2				2	10	АР: + СР: + ІНД3+
Тема 4. Митно-тарифна система регулювання експортно-імпортних операцій	13	3		2		2	6	14			2		2	10	АР: + СР: + ІНД3+ МК+
Разом за змістовним модулем 2	26	6		4		4	12	28	2		2		4	20	
Змістовий модуль 3. Підприємницька діяльність у зовнішньоекономічній сфері															
Тема 5. Орендні операції як вид зовнішньоекономічної діяльності	12	2		2		2	6	12					2	10	АР: + СР: + ІНД3+

Продовження табл.

Тема 6. Організація та планування зовнішньоеконом ічної діяльності підприємства	13	4		2		2	5	16	2		2		2	10	AP:+ CP:+ ІНДЗ+
Тема 7. Ціноутворення у зовнішньоторгове льній діяльності	13	4		2		2	5	14	2				2	10	AP:+ CP:+ ІНДЗ+
Тема 8. Зустрічна торгівля як форма виходу підприємств на зовнішній ринок	11	2		2		2	5	11					2	9	AP:+ CP:+ ІНДЗ+
Тема 9. Документи, що використовуютьс я у міжнародній торгівлі	13	4		2		2	5	13	2				2	9	AP:+ CP:+ ІНДЗ+ МК+
Разом за змістовним модулем 3	62	16		10		10	26	66	6		2		10	48	
Усього годин	120	30		22		18	50	120	10		4		18	88	

Примітки: *AP* – аудиторна робота, *CP* – самостійна робота, *ІНДЗ* – індивідуальне завдання, *МК* – модульний контроль

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства

Разом: 120 год, лекції – 30 год, практичні заняття – 22 год, індивідуальна робота – 18 год, самостійна робота – 50 год, підсумковий контроль – 2 год.

Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3										
Назва модуля	Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у народному господарстві країни		Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності		Методи управління у менеджменті та процес прийняття управлінських рішень										
Кількість балів за модуль	6		6		15										
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9						
Теми лекцій	Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки	Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	Нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності	Митно-тарифна система регулювання експортно-імпорتنих операцій	Орендні операції як вид зовнішньоекономічної діяльності	Організація та планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства	Ціноутворення у зовнішньоторговельній діяльності	Зустрічна торгівля як форма виходу підприємств на зовнішній ринок	Документи, що використовуються у міжнародній торгівлі						
Теми практичних занять															
Самостійна робота	2		2		5										
Тести	5														
ІНДЗ	15														
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (4 бали)														
Підсумковий контроль	Іспит (40 балів)														

4.3. Форми організації занять

4.3.1 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у народному господарстві країни		
1	Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки	4
2	Тема 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	4
Змістовий модуль 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності		
3	Тема 3. Нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності	2
4	Тема 4. Митно-тарифна система регулювання експортно-імпортних операцій	2
Змістовий модуль 3. Підприємницька діяльність у зовнішньоекономічній сфері		
5	Тема 5. Орендні операції як вид зовнішньоекономічної діяльності	2
6	Тема 6. Організація та планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства	2
7	Тема 7. Ціноутворення у зовнішньоторговельній діяльності	2
8	Тема 8. Зустрічна торгівля як форма виходу підприємств на зовнішній ринок	2
9	Тема 9. Документи, що використовуються у міжнародній торгівлі	2
Разом		22

4.3.2. Індивідуальні завдання

1. Підготовка та проведення презентації на тему: «Стратегії управління зовнішньоекономічною діяльністю на прикладі українських підприємств».

4.3.3. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проєкт)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання здобувачами освіти ІНДР прилюдним захистом навчального проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ конспект із теми (модуля) за заданим планом (**2 бали**);
- ✓ конспект із теми (модуля) за планом, який здобувач освіти розробив самостійно (**3 бали**);
- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**3 бали**);
- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (**2 бали**);
- ✓ повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження (**3 бали**);
- ✓ дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**5 балів**);
- ✓ дослідження з тематики дисципліни у вигляді проєкту (охоплює весь зміст навчального курсу) – **15 балів**.

**Критерії оцінювання ІНДЗ
(підготовка та захист проєкту)**

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу матеріалу	2 бали
2.	Повнота розкриття питання	2 бал
3.	Уміння формулювати власне ставлення до проблеми, робити аргументовані висновки	3 балів
4.	Опрацювання сучасних наукових інформаційних джерел	2 бали
5.	Правильність оформлення роботи	3 бали
6	Презентація ІНДЗ	3 бали
Разом		15 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді проєкту: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
13 – 15	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
8-12	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
4-7	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
0-3	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного виконання</i>

4.3.4. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки	6
2	Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	6
3	Нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності	6
4	Митно-тарифна система регулювання експортно-імпортних операцій	6
5	Орендні операції як вид зовнішньоекономічної діяльності	6
6	Організація та планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства	5
7	Ціноутворення у зовнішньоторговельній діяльності	5
8	Зустрічна торгівля як форма виходу підприємств на зовнішній ринок	5
9	Документи, що використовуються у міжнародній торгівлі	5
	Разом	50

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.			
Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у народному господарстві країни			
Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки (6 год)	Самостійна робота	1	I-II
Тема 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні (6 год.)	Самостійна робота	1	II-III
<i>Всього: 12 год</i>	<i>Всього: 2 бали</i>		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності			
Тема 3. Нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності (_6_год)	Самостійна робота	1	III-IV
Тема 4. Митно-тарифна система регулювання експортно-імпортних операцій (6 год)	Самостійна робота	1	IV-VII
<i>Всього: 12 год</i>	<i>Всього: 2 бали</i>		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.			
Підприємницька діяльність у зовнішньоекономічній сфері			
Тема 5. Орендні операції як вид зовнішньоекономічної діяльності (6 год)	Самостійна робота	1	VII- VIII
Тема 6. Організація та планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства (_5_ год)	Самостійна робота	1	VIII-X
Тема 7. Ціноутворення у зовнішньоторговельній діяльності (5 год)	Самостійна робота	1	X-XII
Тема 8. Зустрічна торгівля як форма виходу підприємств на зовнішній ринок (5 год)	Самостійна робота	1	XIII- XIV
Тема 9. Документи, що використовуються у міжнародній торгівлі (5 год)	Самостійна робота	1	XIV-XV
<i>Всього: 26год</i>	<i>Всього: 5 балів</i>		
<i>Разом: 50 год</i>	<i>Разом: 9 балів</i>		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: ситуаційні вправи, тестові завдання, вирішення задач.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти із сучасною літературою та підручниками; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: ситуаційні вправи, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, вказівка.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, самореалізація.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: супровід, тренінг, трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовуються для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

- Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

- Методика викладання навчальної дисципліни – вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами та порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами слуху

Для здобувачів освіти з вадами слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має ваду слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з вадами слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чують мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з вадами зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовлення.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з руховими порушеннями

Здобувачі освіти з руховими порушеннями, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з руховими порушеннями навчатися без необхідності фізично перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голівки).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники

для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг виконуваних письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається із трьох змістових модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Індивідуальне науково-дослідне завдання, яке виконує здобувач освіти, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачеві освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль n	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов’язкові							
1.1. Робота на практичному занятті	3	2	6	2	6	5	15
1.2. Виконання завдань для самостійної роботи	1	2	2	2	2	5	5
1.3. Виконання модульної контрольної (МК)	2	-	-	1	2	1	2
1.4. Виконання тестових завдань	5	-	-	-	-	1	5
1.5. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)	15	-	-	-	-	-	15
Разом		-	8	-	10	-	42
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 60							
II. Вибіркові (на вибір здобувача освіти)							
Виконання завдань для самостійного опрацювання							
1. Огляд літератури з конкретної тематики	5						
2. Участь у науковій студентській конференції	10						
Разом		-		-		-	
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 15							
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 75							

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
45 – 53	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
36 – 44	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
21 – 35	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 20		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.4. Оцінка за іспит: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
30 – 35	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
21 – 29	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
11 – 20	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 10		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1,2,3										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
4	4	4	6	4	4	4	9	21		

6.7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Сутність та зміст поняття «зовнішньоекономічна діяльність» (ЗЕД).
2. Нормативно-правові документи щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
3. Принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності.
4. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
5. Об'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
6. Види і форми зовнішньоекономічної діяльності.
7. Основні форми здійснення зовнішньоекономічної діяльності та її особливості.
8. Основні показники зовнішньоекономічної діяльності України.
9. Розвиток нових форм і напрямків зовнішньоекономічних зв'язків в Україні.
10. Мета регулювання ЗЕД підприємства.
11. Переваги та недоліки застосування протекціонізму та лібералізму в регулюванні зовнішньоторговельних відносин України.
12. Економічні інструменти регулювання ЗЕД.
13. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та їхня характеристика.
14. Органи місцевого регулювання ЗЕД.
15. Торгово-промислові палати.
16. Функції органів управління ЗЕД.
17. Недержавні органи регулювання ЗЕД.
18. Сутність, цілі та завдання митниці.
19. Митний тариф, його поняття та основні функції.
20. Реальний та номінальний митний тариф.
21. Особливості митного контролю та декларування товарів.
22. Міжнародні торги (тендери).
23. Основні завдання тендерної комісії.

24. Вибір та вивчення іноземних партнерів при виході на зовнішні ринки.
25. Проведення переговорів та укладання угод із іноземним партнером.
26. Переваги стратегічного планування.
27. Етапи стратегічного планування.
28. Сутність спільних підприємств.
29. Статутний фонд спільного підприємства та особливості його формування.
30. Умови та порядок створення підприємств за участю іноземних інвесторів в Україні.
31. Механізми координації, що належать до вертикального та горизонтального видів координації.
32. Фінансові аспекти функціонування підприємств із іноземним капіталом.
33. Види контрактів та їхня класифікація.
34. Етапи здійснення експортно-імпоротної угоди.
35. Зміст понять «керівництво», «конфлікт», «стрес».
36. Форми, умови, порядок укладання контрактів.
37. Поняття і види міжнародних орендних операцій.
38. Лізинг та умови лізингового договору.
39. Прямий і фінансовий лізинг.
40. Міжнародні ліцензійні операції.
41. Зміст поняття «міжнародний інжиніринг».
42. Основні умови міжнародних договорів про надання інженерно-технічних послуг.
43. Поняття «франчайзинг». Франчайзингові угоди. Типи франчайзингу.
44. Засоби розрахунків: чеки, векселі та банківські перекази.
45. Ціни і ринкова політика підприємства на зовнішньому ринку.
46. Особливості ціноутворення при укладанні зовнішніх контрактів.

47. Транспортне забезпечення ЗЕД, транспортні умови зовнішньоекономічних контрактів.
48. Розвиток особистого менеджменту.
49. Роль і значення санації в запобіганні банкрутства підприємств.
50. Види міжнародних перевезень: морські, автомобільні, повітряні, залізничні.
51. Сутність та механізм валютного регулювання.
52. Інструменти валютного регулювання.
53. Державна політика в Україні щодо валютного регулювання.
54. Система валютного контролю в Україні.
55. Маркетингове середовище діяльності вітчизняних підприємств на зовнішньому ринку.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Опорні конспекти лекцій; методичні вказівки до практичних занять; індивідуально-дослідне завдання; ілюстративні матеріали; орієнтовні питання до іспиту; завдання для проведення комплексної контрольної роботи (ККР).

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- наявність навчально-методичної літератури в електронному, друкованому форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

7.2. Глосарій (термінологічний словник)

Абсолютна перевага - здатність країни виробляти товари і послуги більш ефективно, з меншими витратами ресурсів порівняно з іншими країнами.

Автarkія - самодостатня економіка, зорієнтована у своєму розвитку лише на внутрішні можливості, ізольована від світового ринку та міжнародної конкуренції.

Адвалерне мито - мито, встановлюване у відсотках до митної вартості товарів, що імпортується чи експортується.

Активний торговельний баланс - перевищення експорту країни над її імпортом.

Антиглобалізм - форма радикального протесту проти глобалізації та встановлення нового світового порядку.

Антидемпінгове мито - мито, яким обкладаються товари, ввезені в країну за цінами, нижчими, ніж ціни внутрішнього ринку країни - експортера.

Арбітраж - операція, яка передбачає купівлю валюти (товару, цінних паперів) на одному ринку, її негайний продаж на іншому ринку і одержання прибутку як різниці між ціною купівлі і ціною продажу.

Бартер - експортно-імпортна операція з обміну певної кількості одного або декількох товарів на еквівалентну за вартістю (ціною) кількість інших товарів.

Брудне плавання - курсоутворення за активних інтервенцій центрального банку на валютному ринку.

Валова міграція - сукупна міграція, сумарне число осіб, які прибули в країну і вибули з неї за певний період часу.

Валюта - будь-який платіжний засіб, використовуваний для міжнародних розрахунків, грошова одиниця країни.

Валютна монополія - виключне право держави на здійснення операцій з іноземною валютою, золотом та іншими валютними цінностями.

Валютне застереження - умова торговельних, кредитних та інших міжнародних угод, що забезпечує страхування кредиторів та експортерів від ризику курсових втрат.

Валютний демпінг - експорт товарів і послуг за нижчими від світових цінами з країн зі знеціненою валютою до країн зі стійкою валютою з метою одержання курсового прибутку.

Валютний кліринг - міжурядові угоди про обов'язковий залік взаємних міжнародних вимог і зобов'язань.

Валютний коридор - встановлені межі коливань валютного курсу, які держава зобов'язується підтримувати.

Валютний курс - ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одиницях іншої країни.

Валютний ризик - ризик втрат, пов'язаний зі зміною зі зміною курсу іноземної валюти щодо національної.

Валютний союз - об'єднання країн, які встановили межі взаємних коливань курсів своїх національних валют.

Валютні інтервенції - операції центрального банку з купівлі (продажу) іноземної валюти з метою впливу на обмінний курс національної валюти.

Валютні обмеження - урядові заходи з регламентації операцій з валютами інших держав.

Валютні резерви - централізовані запаси іноземної валюти, золота та міжнародних платіжних засобів, що слугують для покриття дефіциту платіжного балансу, здійснення платежів по міжнародних розрахунках.

Вашингтонський консенсус - макроекономічна політика, яка вимагає виконання 10 рекомендацій: підтримка фіскальної дисципліни (мінімальний дефіцит бюджету); пріоритетність у державних видатках охорони здоров'я, освіти й інфраструктури;

зниження граничних ставок оподаткування; лібералізація фінансових ринків для підтримки реальної процентної ставки по кредитах на низькому рівні; вільний обмінний курс національної валюти; лібералізація зовнішньої торгівлі (в основному за рахунок зниження ставок імпортного мита); зниження обмежень для прямих іноземних інвестицій; приватизація; дерегулювання економіки; захист прав власності.

Велика відкрита економіка - національна економіка, експорт та імпорт якої становлять значну частку відповідних світових показників.

Виграш від торгівлі - економічний ефект, який отримують країни-учасниці міжнародної торгівлі, коли кожна з них спеціалізується на торгівлі тим товаром, у виробництві якого має порівняльну перевагу.

Відкрита економіка - національна економіка, пов'язана з економіками інших країн потоками експорту, імпорту та фінансових операцій.

Вільна економічна зона - частина національної економіки зі спеціальним правовим режимом економічної діяльності національних та іноземних підприємницьких структур, в межах якого держава встановлює спрощену процедуру реєстрації та функціонування господарських одиниць, систему пільг щодо оподаткування, кредитування, субсидування та орендної плати.

Внутрішня субсидія - державна грошова виплата, спрямована на підтримку національних виробників імпортоконкуруючих товарів та побічну дискримінацію імпорту на внутрішньому ринку.

Втеча капіталу - стихійне нерегульоване, легальне або нелегальне переміщення резидентами країни капіталу за кордон з метою надійнішого і вигіднішого вкладення, уникнення експропріації, оподаткування, втрат від інфляції.

Втеча умів - міжнародна міграція висококваліфікованих кадрів.

ГАТТ - Генеральна угода про торгівлю та тарифи - багатостороння міжнародна угода про основні принципи, норми і правила взаємної торгівлі країн-учасниць (1947-1994 рр.).

Генеральна торгівля - обсяг зовнішньоторгового обороту країни з врахуванням вартості транзитних товарів.

Глобалізація - процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.

Глобалізація світової економіки - процес підвищення ступеня інтегративності національних економік, їх взаємозалежності до такої міри, коли дії одного з суб'єктів світової економіки зачіпають інтереси всіх (або багатьох) інших (тобто набувають глобального характеру).

Глобальні проблеми людства - проблеми, що стосуються всіх країн світу і вирішення яких можливе лише в результаті спільних дій світового співтовариства (війни, екологія, забезпеченість продовольством, космос і Світовий океан, охорона здоров'я, демографія та ін.).

Гнучкий (плаваючий) валютний курс - курс валюти, який вільно змінюється під впливом попиту на валюту та її пропонування.

Голландська хвороба (ефект Гронінгена) - негативний вплив збільшення обсягів експорту одних галузей і підвищення реального обмінного курсу національної валюти на інші галузі і економіку в цілому.

Девальвація - офіційне зниження курсу валюти за режиму фіксованого валютного курсу.

Девізна політика - політика регулювання валютного курсу на основі валютних інтервенцій та валютних обмежень.

Демпінг - міжнародна цінова дискримінація, за якої експортер продає свій товар на іноземному ринку дешевше, ніж на національному, або навіть за цінами, нижчими за витрати виробництва.

Демонетизація золота - відміна офіційної ціни золота, золотих паритетів, державного та міждержавного контролю за світовими ринками золота; перетворення грошей на звичайний ринковий товар та особливий ліквідний актив.

Дефолт - криза зовнішньої заборгованості країни; визнання країною власної неспроможності сплатити борги у строк і в повному обсязі; загрожує країні втратою закордонних активів та іншими міжнародними санкціями; призводить до скорочення обсягів іноземних інвестицій, зовнішньої торгівлі, унеможливорює подальші зовнішні запозичення.

Диверсифікація валютних резервів - регулювання структури валютних резервів шляхом включення до їх складу різних валют.

Дисконтна політика - політика зміни центральним банком облікової ставки з метою регулювання валютного курсу та впливу на стан платіжного балансу.

„Добровільні” експортні обмеження - форма нетарифних кількісних торговельних обмежень, яка передбачає обмеження експорту експортером товарів.

Доларизація - витіснення національної грошової одиниці стабільнішою іноземною валютою, яка заміщує її у виконанні функцій засобу обігу, платежу та нагромадження цінності.

Економічна безпека - стан економіки, що забезпечує її зовнішню незалежність від інших держав та міжнародних фінансово-кредитних організацій і внутрішню стабільність.

Економічна інтеграція - процес зближення і взаємоприспосовування всіх структур національних господарств, наслідком якого є довгострокова технічна, технологічна та економічна взаємозалежність країн-учасниць.

Економічна регіоналізація - зближення господарств певного регіону на основі високого рівня інтернаціоналізації економічного розвитку з поступовим формуванням єдиного господарського комплексу.

Економічний союз - процес економічної взаємодії країн, зближення господарських механізмів, який набирає форми міждержавних угод і погоджено регулюється міждержавними органами.

Експорт - вивезення і продаж товарів (надання послуг) за кордоном.

Експортна квота - виражена у відсотках питома вага експорту країни у її ВВП за той же період, яка характеризує роль країни як продавця на світовому ринку; один із показників відкритості економіки.

Експортна субсидія - нетарифний фінансовий інструмент зовнішньоторговельної політики, державна грошова допомога, спрямована на підтримку національних експортерів та побічну дискримінацію іноземних виробників.

Експортне кредитування - нетарифний фінансовий інструмент зовнішньоторговельної політики, передбачає фінансове стимулювання національних виробників до збільшення експорту.

Експортовані товари - товари, які можуть переміщуватись між різними країнами.

ЕКЮ - регіональна міжнародна валютна одиниця, запроваджена країнами-членами Європейської валютної системи у 1979 р.

Ембарго - заборона державою вивозу або ввезення товарів, валюти, цінних паперів, транспортних засобів, які належать іноземній державі.

Еміграція - переселення громадян в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання.

Ефективна ставка мита (ефективний митний тариф) - реальний рівень митного оподаткування кінцевих імпорتنих товарів, визначений з врахуванням митного обкладення проміжної імпоротної продукції.

Євро - єдина валюта країн Європейського Союзу, запроваджена у 1999 р.

Єровалюти - вільно конвертовані валюти, переведені на рахунки іноземних банків і функціонуючі поза межами національних кордонів країни-емітента.

Євrorинок - сегмент світового ринку позичкових капіталів, на якому банки здійснюють депозитно-кредитні операції у єровалютах.

Євродолари - долари США, розміщені приватними особами та організаціями різних країн за межами США, у т.ч. в європейських банках, для депозитно-кредитних операцій.

Європейський банк реконструкції та розвитку - міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає фінансову допомогу країнам Центральної та Східної Європи для проведення ринкових реформ, здійснює фінансування розвитку приватного сектора економіки.

Знецінення валюти - зменшення вартості національної валюти відносно іноземної за режиму плаваючого валютного курсу.

Зовнішній борг - це загальна сума заборгованості країни по зовнішніх позиках, яку становлять непогашені кредити та несплачені за них відсотки.

Зовнішньоторговельне сальдо - різниця вартісних обсягів експорту та імпорту.

Зовнішньоторговельний баланс - сумарний експорт за відрахуванням сумарного імпорту.

Зовнішньоторговельний оборот - сума різниці вартісних обсягів експорту та імпорту.

Зовнішня торгівля - сукупність обмінних операцій товарами і послугами окремої країни з іншими країнами світу.

Золотий стандарт - міжнародна валютна система, що ґрунтувалася на офіційній фіксації золотого вмісту одиниці національної валюти і зобов'язаннях центральних банків купувати і продавати національну валюту в обмін на золото.

Золотодевізний стандарт - форма золотого стандарту, за якою національні банкноти розмінюються не на золото, а на девізи (іноземні валюти), які можуть розмінюватися на золото.

Золотозливковий стандарт - форма золотого стандарту, за якою граничний обсяг національних валют обмінюється на золоті зливки певної ваги та проби.

Золотомонетний стандарт - форма золотого стандарту, яка характеризується вільним обігом золотої монети з певним незмінним вмістом грошової одиниці; національні валюти обмінюються на золото.

Зона вільної торгівлі - одна з форм міжнародної економічної інтеграції, яка передбачає скасування країнами-учасницями митних бар'єрів у взаємній торгівлі за збереження кожною з них національних митних тарифів у торгівлі з іншими країнами.

Зона преференційної торгівлі - зона пільгової торгівлі, що виникає внаслідок укладання двома або декількома країнами, які мають намір інтегруватися, торговельних угод, згідно з якими вони зменшують взаємні тарифи, зберігаючи існуючий рівень тарифів в торгівлі з третіми країнами.

Імміграція - в'їзд громадян однієї країни в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання.

Імпорт - купівля і ввезення товарів (отримання послуг) з-за кордону.

Імпортна квота - виражена у відсотках питома вага імпорту країни у її ВВП за той же період, що характеризує залежність країни від світових ринків; один із показників відкритості економіки.

Інвестиційний клімат - це сукупність політичних, економічних, соціальних і правових факторів, що визначають умови здійснення, ефективність і міру ризику підприємницької діяльності, а відтак міру привабливості національної економіки для іноземних інвесторів.

Індекс глобалізації - агрегований показник, який відображає рівень залученості країни до глобалізаційних процесів.

Інжиніринг - контрактна форма надання на комерційній основі інженерно-консультаційних послуг виробничого та науково-технічного характеру, які охоплюють широкий комплекс заходів із підготовки техніко-економічного обґрунтування проєктів, проведення науково-дослідних робіт, монтажу і використання куплених або орендованих машин і устаткування, нагляду, випробовування, гарантійного і післягарантійного обслуговування тощо.

Інтернаціоналізація економічного розвитку - виникнення стійких економічних зв'язків між країнами, в результаті яких усі форми взаємодії економічних суб'єктів набувають міжнародного характеру.

Інтраіндустріальна торгівля - торгівля між країнами диференційованими продуктами однієї галузі.

Квота - форма нетарифних кількісних торговельних обмежень, яка передбачає обмеження імпорту (експорту) певною кількістю або сумою на визначений термін; граничний обсяг певного товару, який дозволяється експортувати (імпортувати) протягом певного періоду.

Комбіноване мито - мито, яке нараховується у відсотках до митної вартості товарів із визначенням граничної величини суми з одиниці товару.

Компенсаційне мито - мито, яким обкладаються імпортні товари, при виробництві яких застосовувалася субсидія; спрямоване проти конкурентної переваги, отриманої іноземною фірмою завдяки експортній субсидії.

Конвертованість валюти - здатність валюти країни вільно, без будь-яких обмежень обмінюватися на іноземну валюту, як для резидентів, так і для нерезидентів, а також функціонувати у всіх операціях без обмежень.

Консалтинг - надання інформаційно-консультаційних послуг з широкого кола питань економічної діяльності (розробка концепцій розвитку, програм приватизації та реструктуризації, бізнес-планування, експертиза фінансової та інвестиційної діяльності, маркетингові дослідження, управління персоналом та ін.).

Контракти „під ключ” - форма міжнародної передачі технологій, яка передбачає укладання контракту на будівництво об'єкта та повну його підготовку до експлуатації.

Копірайт (право відтворення) - форма правового захисту авторських прав, яка забороняє копіювати та відтворювати головно твори мистецтва та літератури; документ, який засвідчує ексклюзивне право автора літературного, аудіо- та відео- твору на його показ і відтворення.

Котирування валют - спосіб визначення валютних курсів.

Лібералізація торгівлі - усунення перешкод і обмежень на шляху міжнародної торгівлі.

Лізинг - довгострокова оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо.

Ліцензійна угода - основна форма міжнародної передачі технологій; міжнародна торговельна угода, за якою власник винаходу або технічних знань (ліцензіар) надає іншій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання у визначених межах своїх прав на технологію за певну плату.

Ліцензійні платежі - винагорода ліцензіару, виплачувана ліцензіатом за використання предмету ліцензійної угоди.

Ліцензування - форма регулювання зовнішньоекономічної діяльності через надання державними органами дозволів (ліцензій) на експорт або імпорт певної кількості товару за певний період часу й заборони неліцензованої торгівлі, може бути складовою квотування.

Лондонський клуб - консультаційний комітет найбільших приватних банків-кредиторів із проблем реструктуризації приватної заборгованості країн-боржників.

Мала відкрита економіка - національна економіка, експорт та імпорт якої становлять незначну частку у світовому експорті та імпорті.

Масштаби вибуття - число емігрантів, що вибули за кордон з країни за певний період часу.

Масштаби прибуття - число іммігрантів, які прибули в країну з-за кордону за певний період часу.

Маятникова міграція - періодичний або часто повторюваний виїзд населення на роботу, як правило, у сусідню країну.

Меркантилізм - теоретична концепція XVII-XVIII ст., прихильники якої розглядали обмеження імпорту та стимулювання експорту як засіб збільшення багатства країни.

Митний союз - узгоджене скасування групою країн національних митних тарифів і запровадження спільного митного тарифу і єдиної системи нетарифного регулювання торгівлі щодо третіх країн; об'єднання держав з метою здійснення політики колективного протекціонізму.

Мито - непрямий податок на товари, що експортуються чи імпортуються протягом певного періоду, виконує фіскальну і захисну функції.

Міграційне сальдо - чиста міграція, різниця між числом осіб, які прибули в країну і вибули з неї за певний період часу.

Міграція робочої сили - переміщення працездатного населення з одних країн в інші з метою працевлаштування.

Міжнародна економіка - складна система взаємопов'язаних і взаємозалежних національних господарств, яка функціонує за законами ринкової економіки.

Міжнародна економічна інтеграція - процес зближення, взаємоприспосовування і поступового об'єднання національних економічних систем, сучасна найрозвинутіша форма інтернаціоналізації економічного розвитку.

Міжнародна кооперація - об'єднання зусиль виробників декількох країн у виробництві певних видів товарів для світового ринку.

Міжнародна макроекономіка - частина міжнародної економіки, яка вивчає закономірності функціонування відкритих національних економік і світового господарства в цілому.

Міжнародна мікроекономіка - частина міжнародної економіки, яка вивчає закономірності руху між країнами товарів та факторів їх виробництва.

Міжнародна передача технологій - міждержавне переміщення науково-технічних досягнень, здійснюване на комерційній або безоплатній основі.

Міжнародна спеціалізація - стійка орієнтація національних економік на виробництво певної продукції з метою її реалізації на світовому ринку;

Міжнародна торгівля - обмін товарами і послугами між продавцями і покупцями різних країн, опосередкований обміном валют.

Міжнародне запозичення та кредитування - надання і одержання економічними суб'єктами різних країн валютних та товарних ресурсів у борг на певний термін зі сплатою проценту за їх використання.

Міжнародне технічне сприяння - допомога, яка надається міжнародними організаціями (ООН, МВФ, Світовим банком, ОЕСР та ін.) та розвиненими країнами на двосторонній або багатосторонній основі, спрямована на підвищення технологічного рівня її отримувачів - країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою.

Міжнародний аукціон - форма публічної купівлі-продажу товарів на основі цінового змагання покупців.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) - багатостороння міждержавна валютно-кредитна організація зі статусом спеціалізованої установи СОН, яка становить інституційну основу світової валютної системи.

Міжнародний кредит (позиковий капітал) - кошти, які переміщуються від кредиторів одних країн до позичальників інших з метою одержання відсоткового доходу.

Міжнародний науково-технологічний обмін - сукупність економічних відносин між іноземними контрагентами з приводу використання результатів науково-технічної діяльності, що мають наукову і практичну цінність.

Міжнародний поділ праці - стійка концентрація виробництва певної продукції в окремих країнах, яка визначає їх спеціалізацію в міжнародному обміні, вищий ступінь розвитку суспільного поділу праці.

Міжнародний рух капіталу - міждержавне переміщення фінансових та матеріальних активів з метою одержання більшого, ніж у країні походження, прибутку.

Міжнародні економічні відносини - система господарських зв'язків між національними економіками різних країн, що ґрунтується на міжнародному поділі праці.

Міжнародні інвестиції (підприємницький капітал) - кошти, які прямо чи опосередковано вкладаються у виробництво за кордоном з метою одержання прибутку.

Міжнародні товарні біржі - постійно діючі оптові ринки, на яких здійснюється купівля-продаж однорідних товарів із чіткими і стійкими якісними характеристиками, що відповідають уніфікованій системі стандартизації.

Міжнародні торги (тендери) - змагальна форма міжнародної торгівлі, за якої покупці оголошують конкурс для продавців на постачання товару з певними техніко-економічними характеристиками.

Неекспортовані товари - товари, які споживаються лише в країні, де були вироблені; не переміщуються поміж країнами і не є об'єктом міжнародної торгівлі.

Непряме котирування - оцінка одиниці національної валюти певною кількістю іноземної валюти.

Нерезиденти - всі інституційні одиниці, які постійно перебувають на території іноземної держави, навіть якщо вони є філіями інституційних одиниць даної країни.

Нетарифні торговельні обмеження - регулювання міжнародних потоків товарів і послуг за допомогою кількісних (квотування, ліцензування, „добровільні" експортні обмеження), прихованих (державні закупівлі, вимоги вмісті місцевих компонентів, технічні бар'єри, податки за збори), фінансових (субсидії, кредитування, демпінг) інструментів.

Ноу-хау - контрактна форма передачі інтелектуальної власності у вигляді сукупності технічних, організаційно-економічних та інших знань, втілених у відповідній документації, навичках і виробничому досвіді, що мають комерційну цінність і необхідні для освоєння нової техніки і технологій, впровадження досконаліших методів управління та ін.

ОПЕК - організація країн-експортерів нафти; картель, створений у 1961 р. 13-ма головними нафтодобувними країнами Азії, Африки і Латинської Америки з метою контролю над цінами і видобутком сирової нафти, яку експортують його члени і на яких припадає значна частка світового експорту нафти.

Офшорний бізнес - бізнес компаній у центрах спільного підприємництва за межами країни, в якій він зареєстрований, але не підпадає під дію національного законодавства, отримує пільговий режим для фінансово-кредитних операцій з іноземними резидентами в іноземній валюті.

Офшорні зони - території, де діють податкові, валютні та інші пільги для нерезидентів, які мають свої рахунки і фірми на цих територіях, але здійснюють операції виключно з іншими країнами.

Парадокс Леонтьєва - результат емпіричних досліджень, здійснених В.Леонтьєвим, який суперечив основним висновкам теорії Хекшера-Оліна, оскільки з'ясувалося, що в експорті США переважали відносно більш праце-місткі товари, а в імпорті - капіталомісткі.

Паризький клуб - неформальна організація урядів головних держав-кредиторів світу, яка здійснює нагляд за зовнішньою заборгованістю та реструктуризацію державних зовнішніх боргів.

Паритет купівельної спроможності - співвідношення валют за їхньою купівельною спроможністю відносно певного набору товарів і послуг.

Пасивний торговельний баланс - перевищення імпорту країни над її експортом.

Патентна угода - міжнародна торговельна угода, за якою власник патенту поступається своїм правом на використання винаходу покупцеві патенту.

Паушальний платіж - зафіксована в угоді одноразова виплата, встановлена на основі експертних оцінок очікуваного прибутку від використання ліцензії.

Платіжний баланс - систематизований звіт про всі економічні операції між даною країною та рештою країн світу; фіксує всі грошові потоки до країни і з країни; складається з чотирьох розділів: рахунку поточних операцій, рахунку руху капіталу, статистичних розходжень та офіційних розрахунків.

Подорожчання валюти - підвищення вартості національної валюти відносно іноземної за режиму плаваючого валютного курсу.

Порівняльна перевага - здатність країни виробляти товари і послуги з меншими альтернативними витратами, ніж інші.

Портфельні інвестиції - вкладення капіталу в іноземні цінні папери, які не забезпечують інвестору реального контролю над об'єктом інвестування.

Постійна (безповоротна) міграція - виїзд населення на постійне місце проживання в іншу країну.

Преференційне мито - мито, яке застосовується до товарів, які походять з країн, що розвиваються; має нижчі пільгові ставки; дозволяє штучно підвищити конкурентоспроможність продукції певних країн.

Природна перевага - здатність країни виробляти певні товари з відносно нижчими витратами завдяки кліматичним умовам або наявності природних ресурсів.

Протекціонізм - державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом застосування тарифних і нетарифних інструментів торговельної політики.

Пряме котирування - оцінка одиниці іноземної валюти певною кількістю національної валюти.

Прямі іноземні інвестиції - довгострокові капіталовкладення за кордоном у матеріальні чи фінансові активи з метою отримання підприємницького доходу (прибутку), які забезпечують іноземному інвестору контроль об'єктами, в які інвестовано капітал.

Рахунок капіталу і фінансових операцій - розділ платіжного балансу, який відображає рух приватних інвестицій, державних дарів та позик.

Рахунок поточних операцій - розділ платіжного балансу, який підсумовує різницю між усім експортом та імпортом як товарів, так і послуг, а також враховує чисті факторні доходи та односторонні поточні трансферти.

Реальний валютний курс - відносна ціна експортованих товарів, виражена через ціну неекспортованих товарів.

Ревальвація - офіційне підвищення курсу валюти за режиму фіксованого валютного курсу.

Реекспорт - вивезення товарів, раніше ввезених з-за кордону, які не піддавалися переробці у даній країні, а також товарів, проданих на міжнародних аукціонах, товарних біржах та ін.

Рееміграція - повернення емігрантів на батьківщину; виїзд іммігрантів із країни імміграції.

Рейтинг - короткострокова (до 1 року) оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо.

Режим найбільшого сприяння - надання країнами-учасницями ГАТТ/СОТ одна одній всіх прав, привілеїв та пільг у торгівлі, якими у них користується будь-яка третя держава.

Резервна валюта - національна валюта провідних країн та міжнародні валюти, які використовуються для обслуговування міжнародних розрахунків та зберігаються банками як резерви для здійснення розрахунків.

Резиденти - всі інституційні одиниці, які постійно перебувають на території даної країни, незалежно від їх громадянства чи належності капіталу.

Реімпорт - ввезення з-за кордону раніше вивезеного з даної країни товару без будь-якої його переробки в країні закордону.

Реінвестиції - повторні, додаткові вкладення коштів, отриманих раніше у вигляді доходів від інвестиційних операцій.

Реструктуризація боргу - погоджені між боржниками і кредиторами заходи, спрямовані на підтримку платоспроможності боржників.

Рівень мультивалютності - частка іноземної валюти в загальному обсязі монетарної маси, виражена у відсотках.

Римський клуб - створена у 1968 р. міжнародна неурядова організація, яка об'єднує представників світової політичної, фінансової, культурної і наукової еліти для дослідження глобальних проблем людства з метою оптимізації його розвитку.

Роялті - одна з форм виплат винагороди при торгівлі ліцензіями, яка передбачає періодичні процентні відрахування від фактично отриманого прибутку або обсягу продаж при комерційному використанні ліцензії.

Світове господарство - сукупність національних господарств країн світу в їх єдності та взаємодії, заснована на мобільності факторів виробництва.

Світовий банк - міжурядова інвестиційна організація з фінансування проєктів, які сприяють економічному прогресу країн, що розвиваються (конкретних об'єктів інфраструктури: транспорту, зв'язку, енергетики).

Світовий ринок - сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, що склалася на основі міжнародного поділу праці.

Світовий товарооборот - виражена у доларах США сумарна вартість обсягів експорту всіх країн світу.

СОТ - міжнародна економічна організація, створена у 1995 р. з метою лібералізації міжнародної торгівлі задля економічного розвитку.

Специфічне мито - мито, яке нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товару, що експортується або імпортується.

Спеціальні права запозичення (SDR) - міжнародний резервний актив країн-членів МВФ; паритет СДР визначається на основі середньозваженої величини паритетів валют п'яти найпотужніших країн-членів МВФ.

Стратегічні транснаціональні альянси - глобальна форма довгострокового міжкорпоративного співробітництва компаній різних країн задля здійснення спільної фінансової, інноваційної, інвестиційної, маркетингової та операційної діяльності.

Тарифна ескалація - підвищення рівня митного оподаткування товарів в міру зростання ступеня їх обробки.

Тарифна квота - різновид мита, ставка якого залежить від обсягу імпорту товару.

Теорема Рибчинського - зростання пропонування одного з факторів виробництва призводить до непропорційно більшого у процентному виразі зростання виробництва і доходів у тій галузі, де цей фактор використовується відносно більш інтенсивно, і до скорочення виробництва і доходів галузі, де цей фактор використовується менш інтенсивно.

Теорема Семюелсона-Джонса - внаслідок торгівлі зростають доходи власників фактора, специфічного для експортних галузей, і скорочуються доходи власників фактора, специфічного для галузей, які конкурують з імпортом.

Теорема Столпера-Семюелсона - міжнародна торгівля призводить до збільшення доходів власників фактора, який інтенсивно використовується у виробництві товару, ціна якого підвищується, і зниження ціни фактора, який інтенсивно використовується для виробництва товару, ціна якого знижується.

Теорема Хекшера - Оліна - Семюелсона - теорема вирівнювання цін на фактори виробництва: коли дві країни продовжують виробляти два товари, то в умовах вільної торгівлі ціни на фактори виробництва стають однаковими в обох країнах.

Теорема Хекшера-Оліна - країни експортують продукти інтенсивного використання надлишкових факторів виробництва та імпортують продукти інтенсивного використання дефіцитних для них факторів.

Територія пріоритетного розвитку - частина території країни, на якій у законодавчому порядку створено сприятливі умови для активізації економічного розвитку певних галузей, видів діяльності та соціально-економічного прогресу.

Технологічна ємність торгівлі - коефіцієнт (або процент), який відображає питому вагу витрат на дослідження і розробки у загальному обсязі витрат виробництва і торгівлі товарами окремих галузей.

Технологічні гранти - безоплатна передача розвиненими країнами країнам, що розвиваються, технології, технологічно ємних товарів або коштів на придбання технології, навчання та перепідготовки персоналу.

Технополіси - найвища форма інтеграції продуктивних сил, венчурного (інноваційного) капіталу, фінансово-кредитних інституцій, держави у процесі виробництва з метою поглиблення НТР і створення інформаційного суспільства.

Тимчасова міграція - міграція, яка передбачає повернення мігрантів на батьківщину по закінченні певного терміну; носить ротаційний характер.

Товарний знак (фірмова марка) - одна з форм правового захисту технологій; зареєстрований у встановленому порядку символ певної фірми (малюнок, графічне зображення, аббревіатура, ім'я засновника та ін.), що слугує індивідуалізації виробника товару і не може бути використаний іншими суб'єктами без офіційного дозволу власника.

Транснаціоналізація - процес розширення і зміцнення діяльності транснаціональних корпорацій - крупних компаній, національних за формуванням капіталу та інтернаціональних за його діяльністю та сферою контролю.

Транснаціональна корпорація - корпорація, головна компанія якої належать капіталу однієї країни, а філії розміщені у багатьох країнах світу; національна за капіталом та контролем, міжнародна за сферою діяльності.

Умови торгівлі - співвідношення індексів цін експортованих товарів та імпортованих товарів; кількість товарів інших країн, які отримує дана країна на одиницю власних товарів, що експортуються.

Ф'ючерсний контракт - угода про купівлю-продаж валюти на певну дату в майбутньому за ціною, зафіксованою на момент укладання контракту.

Фіксований валютний курс - офіційно встановлене співвідношення між національними валютами, яке допускає тимчасове відхилення від нього не більше $\pm 2,25\%$.

Форвардний контракт - угода про купівлю-продаж товарів (фінансових інструментів) в обумовлений термін за ціною, встановленою при укладанні контракту.

Франчайзинг - угода, за якою одна сторона (франчайзер) зобов'язується передати іншій стороні (франчайзі) за винагороду на визначений строк комплекс виключних прав на використання товарного знаку, технологічного процесу, спеціалізованого обладнання, ноу-хау, комерційної інформації, а також інших передбачених договором об'єктів виключних прав (франшизу).

Фритредерство (свобода торгівлі) - політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка складається під впливом вільних сил попиту на товари та їх пропонування.

Хайринг - середньострокова (від 1 до 6-5 років) оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо.

Хеджування - система укладання строкових контрактів та угод, що враховує імовірні зміни валютних курсів або цін товарів у майбутньому з метою уникнути втрат від цих змін.

Чисте плавання - курсоутворення без втручання центрального банку у функціонування валютного ринку.

Чистий експорт - різниця між експортом та імпортом товарів.

Чисті зарубіжні активи країни - чистий експорт капіталу, різниця між його експортом та імпортом.

7.3. Рекомендована література

Основна

1. Гобела В.В. Управління зовнішньоекономічною діяльністю & Management of Foreign Economic Activity : навчальний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 244 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3732/1/%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D0%B0_21-05-21.pdf.
2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : опорний конспект лекцій. 159 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/retrieve/14790/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>.
3. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств: конспект лекцій. Навчальний посібник / А.Р. Дунська, К.О. Кузнєцова. К. : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/81980f73-cb1a-4f3e-872a-ee9000fa8b/content>.
4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник / за заг. ред. д.е.н. Ю.Є. Петруні. Дніпропетровськ : Університет митної справи та фінансів, 2015. 331 с. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2445/1/ZED_ost_red.pdf.
5. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Світлана Хрупович. Тернопіль, 2017. 137 с. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/22432/5/Navch_Posibnyk-ZED_2017.pdf.

Допоміжна

1. Stoyan Radev Koev, Pavel Blecharz, Serhii Karpenko, Yevheniia Morozova, Kateryna The Concept Of Sustainable Development Of Electronic Entrepreneurship In The International Business System // International Journal of Entrepreneurship. 2020. Volume 24. Special Issue. URL: <https://www.abacademies.org/articles/the-concept-of-sustainable-development-of-electronic-entrepreneurship-in-the-international-business-system-9326.html>. (Scopus)
2. Bezus P., Pazynich O., Ivanenko V., Shafranov K. and Dyvynska Y. Strategic Enterprise Management in a Globalized Market Environment. Alta:

Journal of interdisciplinary research. 2021. No. 11(2). pp. 70-77. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/20938/1/Bezus%2C%20P.%2C%20Pazynich%2C%20O.%2C%20Ivanenko%2C%20V.%2C%20Shafranova%2C%20K.%2C%20%26%20Dyvynska%2C%20Y.%20%282021%29%20Strategic%20enterprise%20management%20in%20a%20globalized%20market%20environment%20%D0%B7%D0%B0%D1%85.pdf>. (WOS)

3. Melnychuk D., Malyuga N., Sulimenko L., Shafranova K., Voinalovych I. The Social Sphere in the Era of Digitalization: Financial and Accounting Aspects. Economics, Finance and Management Review. 2024. No. 1(17). pp. 4–15. <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2024-1-4>. **фахове видання**

4. Маслиган О.О., Тодьєрішко Е.В., Кузнєцова О.В., Шафранова К.В. Цифровізація менеджменту та маршрутизація кластерів туристичного та готельно-ресторанного бізнесу в Україні // Агросвіт. 2022. № 3. С. 40-48. DOI: [10.32702/2306-6792.2022.3.40](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.3.40). **фахове видання**

5. Маслиган О.О., Молнар-Бабіля Д.І., Кузнєцова О.В., Шафранова К.В. Сутнісне розуміння кластерів готельно-ресторанного і туристичного бізнесу та специфіка регулювання їх розвитку // Інвестиції: практика та досвід. 2022. №2. С. 17-22. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.2.17> **фахове видання**

6. Гуцол А.В., Тодьєрішко Е.В., Шафранова К.В., Перегуда Ю.А. Системні трансформації менеджменту якості у сфері туризму і готельного бізнесу в умовах воєнного стану // Інвестиції: практика та досвід. 2022. №18. С. 68-73. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1328/1/2022.%20-%20%20E2%84%96%2018.pdf#page=69>. **фахове видання**

7. Шафранова К.В., Жуков С.А., Кампов Н.С. Технології менеджменту та маркетингу в цифровій економіці туризму // Інвестиції: практика та досвід. 2022. №19-20. С. 54-58. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.19-20.54>. **фахове видання**

8. Maslihan O., Litvinova A., Todierishko E., Shafranov K. Resource Provision of Financial Potential of a Production Enterprise // Agrosvit. 2022. vol. 5-6. pp. 10-14. DOI: [10.32702/2306-6792.2022.5-6.10](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.5-6.10). **фахове видання**

9. Stankevych I.V., Shafranov K.V., Kulinich T.V. Management of the Production Cycle in Real-time Mode // Modern Technology and Innovative Technologies. 2022. Issue 23 / Part 2. pp. 14-22. DOI: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-23-02-007>. **фахове видання**

10. Шафранова К.В., Тягунова Н.М., Нагорна О.В. B2B Marketing Strategies: Value Creation, Key Customer Acquisition, and Retention //

Інвестиції: практика та досвід. 2023. №15. С. 43-48.
<https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.15.43>. фахове видання

11. K. Shafranov, T. Kulinich, O. Baklanova. Implementation of Green Technologies and Sustainable Practices in Business. No. 17. 2023. Інвестиції: практика та досвід. pp. 66-71. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.17.66>. фахове видання

12. Shafranov, K., Navolska, N., Koldovskyi, A. Navigating the Digital Frontier: a Comparative Examination of Central Bank Digital Currency (CBDC) and the Quantum Financial System (QFS). SocioEconomic Challenges. 2024. No. 8(1). pp.90-111. [https://doi.org/10.61093/sec.8\(1\).90-111.2024](https://doi.org/10.61093/sec.8(1).90-111.2024). фахове видання

13. Шафранова К.В., Зобов А.Ю. Роль інвестицій у інноваційній діяльності підприємств деревообробної галузі України. Вісник Університету «Україна». Серія «Економіка. Менеджмент. Маркетинг». № 10(37). 2024. pp. 136-142. <https://doi.org/10.36994/2707-4110-2024-10-37-12>. фахове видання

7.4. Інформаційні ресурси

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Міністерства економіки. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
5. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL: <http://www.mtu.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Торгово-промислової палати України. URL: <http://www.ucci.org.ua/ua/main.html>
8. Офіційний сайт Міжнародної торгової палати. URL: <https://iccwbo.org/>
9. Офіційний сайт Світового Банку в Україні. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine>
10. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org/en/Data>
11. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: <https://www.oecd.org/>
12. Офіційний сайт ЮНКТАД. URL: <https://unctad.org/>

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	ноутбук	проектор, крейда
Практичне заняття	наочні та роздаткові матеріали, ноутбук	приміщення аудиторного фонду, проєктор для ІНДЗ